

DÔVODOVÁ SPRÁVA

B. Osobitná časť

K Čl. I

K § 1

Predmetom návrhu zákona je ustanovenie niektorých podmienok pre vytváranie, poskytovanie a distribúciu celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu (podmienky sporiacej a výplatnej fázy, kompetencie Národnej banky Slovenska pri registrácii a dohľade nad vykonávaním celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu a pod.).

Činnosť poskytovateľa a distribútora celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu pri poskytovaní alebo distribúcii celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu sa bude riadiť nariadením alebo príslušným sektorovým právom Únie alebo právnymi predpismi prijatými členskými štátmi na vykonávanie príslušného sektorového práva Únie a ďalšími vnútroštátnymi právnymi predpismi (návrh zákona), ktoré upravujú celoeurópsky osobný dôchodkový produkt.

K § 2

Pre účely návrhu zákona nie je vhodné ani účelné preberať všetky pojmy vymedzené v nariadení. Pre účely nasledujúcich ustanovení, ktoré sa týkajú vecného rozsahu osobného dôchodkového produktu a daňového režimu sa však javí ako vhodné upraviť a spresniť na účely tohto zákona pojem poskytovateľ a príspevok.

K § 3

V nadväznosti na kompetenciu v čl. 47 nariadenia sa navrhuje, aby sporiteľom bola plnoletá fyzická osoba, ktorá uzatvorí s poskytovateľom zmluvu. Návrh zákona cieľi na osoby, u ktorých je predpoklad dlhodobej ekonomickej aktivity s potenciálom alokovať disponibilné zdroje smerom k úsporám na vlastný dôchodok. Nevytvára však prekážky pre zapojenie sa do celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu ani sporiteľom vo vyššom veku.

K § 4

V nadväznosti na kompetenciu v čl. 57 nariadenia sa navrhuje, aby sa z celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu poskytovali dávky vo forme dôchodku, programového výberu, jednorazového vyrovnania a predčasný výber. Prvé tri dávky bude môcť poberať sporiteľ, ktorý v zásade ukončil ekonomicky aktívnu časť života a pokračuje na dôchodku, predčasný výber je dávka, ktorú poskytovateľ vyplatí, ak sa sporiteľ ocitne v osobitne ťažkej životnej situácii, a to kedykoľvek počas trvania zmluvy.

K § 5

Vyplácanie dôchodku, programového výberu a jednorazového vyrovnania sa navrhuje podmieniť vznikom nároku na výplatu starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku z povinného systému sociálneho zabezpečenia (zo Sociálnej poisťovne) alebo dovŕšením veku potrebného na nárok na starobný dôchodok zo sociálneho poistenia. Preukázanie vzniku skutočností potrebných pre vznik nároku na výplatu tejto dávky je povinnosťou sporiteľa a preukazuje ich napr. rozhodnutím Sociálnej poisťovne o priznaní starobného dôchodku alebo dokladom o určení individuálneho dôchodkového veku Sociálnou poisťovňou.

K § 6

Dôchodok vyplácaný formou doživotného dôchodku alebo dočasného dôchodku môže poskytovateľ vyplácať len za podmienok uvedených v čl. 49 ods. 3 nariadenia (poisťovňa alebo iný poskytovateľ v spolupráci s poisťovňou, ktorá môže kryť biometrické riziká v súlade so sektorovým právom, ktoré sa na ňu vzťahuje, pričom poisťovňa je plne zodpovedná za krytie biometrických rizík). Aby sa zachoval dlhodobý dôchodkový charakter produktu, navrhuje sa, aby bol dočasný dôchodok poskytovaný minimálne v dĺžke 10 rokov (t. j. v rovnako dlhom horizonte ako programový výber).

Navrhuje sa, aby sa na vyplácanie dôchodku použila minimálne suma zodpovedajúca najmenej 75 % majetku sporiteľa, pričom najviac 25 % majetku sporiteľa je možné vyplatiť v prvej (zvýšenej) splátke. Ak sa sporiteľ rozhodne využiť možnosť výplaty zvýšenej prvej splátky, dôchodok bude vypočítaný z majetku sporiteľa zníženého o výšku tejto prvej splátky.

K § 7

Nakoľko ide o osobné dôchodkové zabezpečenie, nad rámec základnej povinnej dôchodkovej schémy, nie je nevyhnutné požadovať, aby sporiteľ poberal dávku do konca života. Navrhuje sa preto, aby naakumulovaný majetok sporiteľa mohol byť vyplatený aj počas kratšieho obdobia, a to formou programového výberu. Prvé roky po odchode do dôchodku je väčšina občanov ešte pomerne aktívna, zdravotný stav im umožňuje venovať sa športu, záľubám, cestovaniu a pod., čo je prirodzene spojené aj s vyššími výdavkami. Výpadok v príjme z dôvodu odchodu do dôchodku je možné kompenzovať práve úsporami z dobrovoľnej schémy a výšku pravidelnej dávky čiastočne prispôbiť požiadavkám poberateľa dávok. Keďže sa však celkovo predlžuje obdobie, ktoré ľudia trávajú na dôchodku a aby sa zachoval dlhodobý dôchodkový charakter produktu, je napriek uvedenému nevyhnutné rozsah čerpania dôchodkových úspor rámcovať. Obdobie poberania programového výberu bolo preto navrhnuté na úrovni približne polovice priemerného času, ktorý aktuálne ľudia strávia na dôchodku – 10 rokov. Zároveň sa navrhuje možnosť zvýšenia prvej splátky najviac na 25 % majetku sporiteľa. Frekvencia vyplácania nie je ustanovená a ponecháva sa na dohodu medzi sporiteľom a poskytovateľom. Počas vyplácania programového výberu však nebude možné vyplatiť v kalendárnom roku viac ako desatinu majetku sporiteľa (po zohľadnení prvej zvýšenej splátky).

K § 8

Ak sporiteľ splní podmienky na vyplácanie dôchodku alebo programového výberu ale výška dávky vypočítaná z jeho naakumulovaného majetku by nemusela stačiť na vyplácanie pravidelnej dávky v primeranej výške, navrhuje sa, aby na žiadosť sporiteľa poskytovateľ vyplatil jeho majetok v jednej splátke, resp. v sumách, ktoré sporiteľ v žiadosti určí (jednorazové vyrovnanie).

V záujme zjednodušenia posudzovania nároku na jednorazové vyrovnanie sa navrhuje, aby sa hranica nároku na vyplatenie jednorazového vyrovnania určila ako násobok priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky, čím sa zabezpečí aj primeraný rast tejto hranice v čase.

V prípade určenia maximálnej nasporenej sumy pre získanie nároku na jednorazové vyrovnanie je dôležité sledovať dynamické ekonomické ukazovatele, ktoré sa prispôbujú reálnemu hospodárskemu vývoju. Najvhodnejším ukazovateľom je v tomto prípade priemerná mzda, ktorej vývoj indikuje schopnosť jednotlivých sporiteľov prispievať na celoeurópsky osobný dôchodkový produkt. Zo základného modelu akumulovania nasporenej sumy počas životného cyklu sporenia (investovania), vychádzajúc z vývoja priemerného príspevku účastníka v doplnkovom dôchodkovom sporení (ako príbuzného produktu), preto navrhujeme stanovenie tejto sumy na úrovni štvornásobku priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej

republiky za rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa jednorazové vyrovnanie vypláca. Výška takto stanovenej hranice zároveň zabezpečí efektívne vyplácanie aj ostatných druhov dávok, ktoré môžu prispieť k zvýšeniu životnej úrovne poberateľa dávok len v prípade, ak je ich výška na primeranej úrovni, čo v prípade nasporenej sumy menšej ako je navrhované, nie je možné zabezpečiť.

K § 9

Aj keď by mal byť celoeurópsky osobný dôchodkový produkt primárne určený na zabezpečenie príjmu na zlepšenie kvality času stráveného na dôchodku, môže sa sporiteľ dostať do situácie (nepriaznivý zdravotný stav, dlhodobá nezamestnanosť), kedy má predčasná redemácia úspor v presne definovaných prípadoch opodstatnenie (čl. 57 ods. 2 nariadenia). V návrhu zákona boli preto ustanovené výlučne také životné situácie, pri ktorých neexistuje pochybnosť o ich závažnosti a významnom negatívnom dopade na finančnú situáciu sporiteľa z dôvodu stratu príjmu.

Vzhľadom na skutočnosť, že poskytovateľmi sú finančné inštitúcie, ktoré nemajú vo svojej kompetencii posudzovanie zdravotného stavu sporiteľa, navrhuje sa, aby definícia podmienok nepriaznivého zdravotného stavu bola naviazaná na iné právne normy a podmienku preukázania tejto skutočnosti sporiteľom. Nepriaznivý zdravotný stav, ktorým je invalidita z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, je definovaná zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav, ktorým je ťažké zdravotné postihnutie, je definovaný zákonom č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pri oboch stavoch môže byť sporiteľovi vyplatený naakumulovaný majetok formou programového výberu alebo aj v jednej splátke, a to v závislosti od toho akú formu výplaty sporiteľ preferuje a uvedie v žiadosti. Sporiteľ musí zároveň vznik tejto skutočnosti preukázať potvrdením od príslušného posudkového lekára.

Osobitne ťažká životná situácia (výpadok príjmu po uplynutí podporného obdobia, prepád do hmotnej núdze) môže nastať aj pri strate zárobkovej činnosti v preddôchodkovom veku. Preto sa navrhuje, aby sporiteľ, ktorý dovŕšil 57 rokov veku a je dlhodo nezamestnaný v zmysle zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, t. j. je vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie dlhšie ako jeden rok, mohol úspory čerpať formou programového výberu (s výnimkou možnosti vyplatenia prvej zvýšenej splátky v záujme udržania vyššieho pravidelného príjmu), resp. formou jednorazového vyrovnania, ak výška jeho majetku nepresiahne štvornásobok priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky za rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa jednorazové vyrovnanie vypláca. Aj v tomto prípade sa navrhuje, aby poskytovateľ vyplácal predčasný výber na základe žiadosti sporiteľa, pričom túto skutočnosť preukáže potvrdením príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.

K § 10

Nariadenie vyžaduje, aby členské štáty určili tzv. príslušný orgán ako orgán, ktorý bude vykonávať právomoci, ktoré nariadenie príslušným orgánom zveruje (čl. 2 bod 18 nariadenia). Navrhuje sa, aby týmto príslušným orgánom bola Národná banka Slovenska. Dňom 1. januára 2006 Národná banka Slovenska na základe rozhodnutia vlády o integrácii dohľadu nad subjektmi finančného trhu začala vykonávať dohľad nad celým finančným trhom v oblasti bankovníctva, kapitálového trhu, poisťovníctva a dôchodkového sporenia. Rovnako je tzv. príslušným orgánom podľa množstva iných nariadení Únie v oblasti finančného trhu a preto jej určenie ako príslušného orgánu je absolútne logické a relevantné. Táto inštitúcia preto bude

vykonávať všetky právomoci príslušného orgánu v zmysle nariadenia a to nielen v oblasti dohľadu.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného nie je potrebné, aby predkladaný návrh zákona vymedzil všetky právomoci, ktoré sú zverené vnútroštátnym orgánom. Javí sa však ako vhodné výslovne upraviť tie právomoci, ktoré nie sú v nariadení upravené vôbec, resp. nie sú dostatočne podrobné (informačné povinnosti, sankcie alebo intervenčné opatrenia – čl. III,). Zároveň však platí, že Národná banka Slovenska sa pri výkone dohľadu riadi nielen nariadením, predpismi Únie vydanými na jeho základe a týmto zákonom, ale rovnako tak aj príslušnými sektorovými zákonmi a osobitným predpisom, ktorý upravuje všeobecné pravidlá postupu pri dohľade nad finančným trhom.

K § 11

V rámci tohto ustanovenia sa navrhuje doplniť regulačný rámec v oblasti zrušenia registrácie. Nakoľko množstvo situácií, ktoré môžu v súvislosti so zrušením registrácie nastať nie je možné predvídať a ukotviť v zákone, navrhuje sa na úrovni zákona ustanoviť v prípade zrušenia registrácie osobného dôchodkového produktu možnosť prevodu zmlúv sporiteľov na iného poskytovateľa, a to za podmienok ustanovených v navrhovanom odseku 2. Nariadenie neustanovuje spôsob, akým má poskytovateľ, resp. príslušný orgán postupovať, konštatuje výlučne, že všetky zainteresované strany majú vynaložiť maximálne úsilie na zabezpečenie ochrany záujmov sporiteľov (čl. 8 nariadenia). Na prípady, ktoré nebude možné uspokojivo vyriešiť podľa pravidiel obsiahnutých v sektorových zákonoch, sa bude vzťahovať navrhované všeobecné pravidlo. Ak by došlo k postupu uvedenému navrhovanom ustanovení, nebude tým dotknuté právo sporiteľa zmeniť poskytovateľa individuálne.

K § 12

Funkčný a výkonný dohľad zahŕňa aj ukladanie opatrení na nápravu a sankcií. V nadväznosti na ustanovenia nariadenia (čl. 67 nariadenia) sa navrhuje ustanoviť rámec sankcií a opatrení na nápravu priamo v tomto návrhu zákona, ak poskytovateľ, distribútor celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu a depozitár, resp. osoby, ktoré bez náležitého oprávnenia vykonávajú činnosť, porušia ustanovenia tohto zákona alebo nariadenia vykonávajú svoju činnosť. Rozsah sankcií je ustanovený v súlade s čl. 67 ods. 3 nariadenia.

Navrhuje sa zakotviť aj povinnosť Národnej banky Slovenska uverejniť výrok vykonateľného rozhodnutia o uložení sankcie (čl. 69 nariadenia).

K § 13

Európska regulácia vyžaduje, aby poskytovatelia poskytovali príslušnému orgánu informácie potrebné pre výkon jeho právomocí (najmä čl. 40 nariadenia a Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2021/897 zo 4. marca 2021, ktorým sa stanovujú vykonávacie technické predpisy na uplatňovanie nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1238, pokiaľ ide o formát oznamovania príslušným orgánom dohľadu a spoluprácu a výmenu informácií medzi príslušnými orgánmi). Ide o pravidelnú informačnú povinnosť a poskytovanie informácií na základe výzvy orgánu dohľadu. Ako vhodné sa javí uplatňovať unifikovanú informačnú povinnosť aj na distribútora a depozitára ako podstatné články pri vykonávaní celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu. Národná banka Slovenska sa zároveň splnomocňuje na vydanie opatrenia, v ktorom bude môcť ustanoviť rozsah, formu, lehoty a spôsob poskytovania informácií, a to v nadväznosti na európsku reguláciu. Povinnosť poskytovať informácie Národnej banke Slovenska podľa iných sektorových zákonov a osobitných predpisov týmto ustanovením nebude dotknutá.

K § 14

V zmysle čl. 3 nariadenia je registrácia, vytváranie, distribúcia a dohľad nad celoeurópskym osobným dôchodkovým produktom upravená samotným nariadením a vo veciach neupravených nariadením sa postupuje podľa príslušného sektorového práva Únie, vrátane príslušných delegovaných a vykonávacích aktov, právnych predpisov prijatých členskými štátmi na vykonávanie príslušného sektorového práva Únie, ďalších vnútroštátnych právnych predpisov členských štátov, ktoré upravujú celoeurópsky osobný dôchodkový produkt.

V zmysle uvedeného bolo formulované aj toto navrhované ustanovenie.

K Čl. II (zákon č. 595/2003 Z. z.)

K bodu 1 a 2

Účelom celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu je zabezpečiť príjem pre účastníka po dovŕšení dôchodkového veku alebo ak mu vznikol nárok na výplatu starobného dôchodku, resp. predčasného starobného dôchodku podľa zákona č. 461/2003 Z. z. Preto sa navrhuje, aby dávky vyplácané v súlade s podmienkami ustanovenými v zákone o celoeurópskom osobnom dôchodkovom produkte boli zdaniteľným príjmom a považovali sa za príjem z kapitálového majetku, rovnako ako sa v súčasnosti za takýto príjem považujú dávky z doplnkového dôchodkového sporenia, ktoré je z hľadiska účelu obdobným produktom (základom dane bude plnenie znížené o zaplatené príspevky).

K bodu 3

Podľa aktuálne platnej legislatívy sú príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie pre daňovníka nezdaniteľnou časťou základu dane a je možné odpočítať ich od základu dane najviac do výšky 180 eur za rok. V nadväznosti na odporúčanie komisie sa preto navrhuje, aby nárok na odpočítateľnú položku mali aj sporitelia prostredníctvom celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu.

Vzhľadom na to, že daňovník môže mať uzatvorených viacero zmluvných vzťahov, či už u jedného alebo viacerých poskytovateľov (doplnkového dôchodkového sporenia, resp. celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu), navrhuje sa, aby bolo možné príspevky daňovníka preukázateľne zaplatené v zdaňovacom období odpočítať od základu dane do výšky 180 eur v úhrne. Podmienku, aby daňovník nemal súčasne uzatvorenú účastnícku zmluvu s dávkovým plánom sa navrhuje zachovať aj v prípade sporiteľ'a so zmluvou o celoeurópskom osobnom dôchodkovom produkte.

K bodu 4

V kontexte doplnenia sporiteľ'ov so zmluvou o celoeurópskom osobnom dôchodkovom produkte do § 11 je nevyhnutné doplniť toto ustanovenie tak, aby sa preukázanie nároku na zníženie základu dane vzťahovalo aj na tento nový produkt.

K bodu 5

V nadväznosti na novelizačný bod 1 a 2 sa navrhuje, aby sa daň z dávok poskytovaných na základe návrhu zákona o celoeurópskom osobnom dôchodkovom produkte vyberala zrážkou.

K Čl. III

V nadväznosti na doplnenie regulačného rámca pre celoeurópsky osobný dôchodkový produkt v návrhu zákona v čl. I (§ 10 až 13) bolo nevyhnutné doplniť aj intervenčné právomoci Národnej banky Slovenska, aby (ak sú splnené podmienky nariadenia), bol orgán dohľadu oprávnený preventívne uložiť zákaz alebo obmedzenie vo vzťahu k ponúkaniu, distribúcii alebo predaju celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu sporiteľ'ovi.

K Čl. IV

Účinnosť ustanovení, ktoré sa týkajú celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu (Čl. I a III) sa navrhuje dňom vyhlásenia, nakoľko nariadenie sa začne uplatňovať 22. marca 2022. Účinnosť Čl. II, ktorý sa týka daňového režimu, sa navrhuje od 1. januára 2023.